

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 23. november 2016

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Odbor za obrambo

g. Žan Mahnič, predsednik

ZADEVA: ZAHTEVA ZA SKLIC NUJNE SEJE ODBORA ZA OBRAMBO

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke zahteva, da se na podlagi drugega odstavka 48. člena, v povezavi z 32. členom Poslovnika DZ, skliče nujna seja Odbora za obrambo z obravnavo naslednje točke:

1. Razoroževanje Slovenije – prodaja tankov M–55S

I. Obrazložitev:

Ministrstvo za obrambo je 23. 8. 2016 objavilo javno ponudbo za prodajo oklepnih vozil M-55S s pripadajočo opremo¹. Ponudbe se zbirajo do 23. 11. 2016.

Sredstva od navedene prodaje bodo namenjena nakupu novih oborožitvenih sistemov, prednostno za razvoj bataljonske bojne skupine, ki jo opredeljuje Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije za obdobje 2016 – 2010 (SOPR 2016 – 2020) in nekateri drugi razvojni dokumenti.

SOPR 2016-2020 v poglavju »Neperspektivna oborožitev in vojaška oprema« vključuje presežke vojaške opreme in oborožitve, ki bodo izločeni iz uporabe.

SOPR med drugim navaja: »Preučitev presežkov bo vsebovala analizo stroškov in posledic, načrt izvedbe ter tveganja. Sredstva, ki bodo pridobljena z izločanjem oborožitve in vojaške opreme ter sredstva od odprodaje bodo namenjena delovanju in nabavi opreme in sistemov, ki bodo v obravnavanem srednjeročnem planskem obdobju prispevali k razvoju najpomembnejših zmogljivosti Slovenske vojske. Na podlagi izredne analize voznega parka in strategije obnove voznega parka Ministrstva za obrambo se bodo do leta 2018 postopno odprodala najstarejša vozila..... «.

¹ Dopis Javno zbiranje ponudb z dne 23. 8. 2016 je v prilogi

Nadalje je navedeno: »Do leta 2017 bosta prodana dva radarja dolgega dosega AN/TPS-70, ki sta bila nadomeščena z zmogljivejšim sistemom. Letalo Falcon 2000 EX bo ostalo v operativni uporabi do njegove odprodaje. Po preučitvi potreb Slovenske vojske, stroškov in zmožnosti, bo do leta 2018 izločen in prodan presežek tankov M-84, bojnih vozil pehote BVP M-80A in havbic kalibra 105 mm. Tanki M-55 S in raketni sistem ZO roland so izločeni iz uporabe in so namenjeni odprodaji«.

Tank T-55 je uporabljala Teritorialna obramba (TO) med vojno za Slovenijo in v nadaljevanju v fazi posodobitve ter zaključnega preizkušanja. Vsa ta leta oziroma dve desetletji se je odločalo med dvema dilemama:

- 1.) ali se odločiti za povsem nova oborožitvena (tehnična) sredstva (kar je bilo leta 1994 povsem nemogoče zaradi embarga na prodajo orožja Sloveniji)
- 2.) ali posodobiti in nadgraditi že obstoječe in preizkušeno, za kar je bila leta 1992 podpisana pogodba z Izraelom.

T-55 se je izkazal kot izredno uporabno in zanesljivo bojno vozilo, zato je bil v proizvodnji več kot 20 let in je bil tank, ki smo ga v celoti pokrivali z logistične strani. V takratni Sovjetski zvezi so jih izdelali več kot 80.000. Licenčno so tank delali na Poljskem, v Češkoslovaški, Bolgariji, na Kitajskem, v Pakistanu, v Romuniji in še več deset državah. Ocena je, da je bilo skupaj narejenih več kot 100.000 izpeljank tanka T 55². Gre za rekord, ki zanesljivo ne bo presežen.

Hodni del tanka T-54/55 je služil tudi kot osnova za celo vrsto oklepnih vozil, kot so samohodni protiletalski in topniški sistemi, mostopolagalci, tanki za izvleko, rovokopači in vlačilci.

Zaradi množičnosti, preproste izdelave, robustnosti in zanesljivosti so tanki T-55 pridobili ime »kalašnikova med tanki«. In prav zaradi tega je T-55 ponekod še vedno v uporabi (Vietnam 600), kljub temu, da je neposodobljen T-55 zelo zastarel, saj ga uvrščamo med tanke prve povojne generacije. Kljub temu v zadnjih 30-ih letih ni bilo in ni vojne, v kateri tanki T-55 ne bi sodelovali.

TO je v Rožni dolini zaplenila tri tanke T-55. Zatem je po uspešni akciji v Vrtojbi dobila še sedem tankov. V naslednjih dneh bojevanja sta bila dva tanka nameščena za varovanje mejnega prehoda Rožna Dolina, preostali pa so bili v spremstvu takratne Milice premeščeni skozi Solkan in Ravnico v okolico vasi Pri Peči ob robu Trnovskega gozda. En tank je bil v nevoznem stanju. Razmestili so jih po vasi in okolici ter se usposabljali za morebitno akcijo.

Posodobitev tankov T-55, kot zapuščine bivše JLA (56 tankov), je odobril obrambni minister Janez Janša 27. 12. 1993. Predlog posodobitve je odobril tudi takratni načelnik RŠTO Albin Gutman. Dokument za obnovitev se je pripravljal že v letu 1992. Septembra 1993 se je začel uradni postopek sprejemanja Zakona o temeljnih razvojnih programih slovenskih obrambnih sil za obdobje od 1994 do 2003. Prenova tankov ni bila vključena v ta del sredstev. Prenova tankov se je obravnavala kot projekt logistike pod poveljstvom brigadirja Petra Zupana.

S prihodom Jelka Kacina na Ministrstvo za obrambo se je začelo razmišljati o tem, da bi se prenova tankov financirala iz TRP in je bila na kolegiju ministra tudi potrjena. Vlada pa je nato še s sklepom potrdila prenovo in posodobitev 30 tankov. Pred dvajsetimi leti je država za nadgradnjo vsakega izmed teh tankov plačala skoraj milijon dolarjev (kar je v tem rodu »marginalen denar« - samo nova 360 stopinjska opazovalno namerilna glava poveljnika stane 1,8 milj \$!). Takrat prenovljene tanke so opremili z 105 mm izraelskim topom L7 s sodobno termalno oblogo, z

² Revija Obramba, oktober 2016

novejšim sistemom za upravljanje z ognjem (EFCS-3 + comtos) in sistemom detekcije laserskega sevanja LIRD (Fotona) za strelca in poveljnika, ki je lahko prevzel upravljanje s topom (take over), eksplozivno-reaktivnim oklepom proti kumulativnim granatam in raketam (Rafael), metalci dimnih min, notranjo in zunanjo komunikacijo, vsi tanki so imeli gumijaste naplatke na gosenicah (poenotena gosenica z M-84). Možen je (bil) samovozen transport, zato so bile na tanke vgrajene vse potrebne luči iz ZCP-ja. V tanku je bil do takrat najsodobnejši sistem dušenja požara (fire suppression) z reakcijskim časom 1/500 sekunde, tank je imel novo (standard NATO) ožičenje slovenske firme RV. Ne gre pozabiti, da je bilo za tank zagotovljeno takrat nesporno najboljše TAAS/IMI tankovsko strelivo, ki so ga kasneje licenčno odkupili Nemci.

Od osnovnega tanka je ostala samo kupola in prenovljeno podvozje. Danes je kljub svoji letnici gradnje (1970) še vedno zelo sodoben tank (Christopher Foss – Encyclopedia of Tanks and Armoured Fighting Vehicles, Thunder Bay Press 2002). Avtor knjige je ocenil tank kot »najboljšo modernizacijo katerega koli sovjetskega tanka na svetu«.

Primerjave s tankom M-84 tukaj niso mogoče, ker je ta tank ostal tak, kot je bil ob izgradnji – 1986 in je tudi tehnologija iz tistega časa. Kot tank M-55S izpolnjuje vse, kar se pričakuje od mnogo sodobnejših tankov: visoko mobilnost, optimalno zaščito, dnevno – nočno sposobnost bojevanja, veliko ognjeno moč itd.

Danes se zato postavlja vprašanje, kaj bo Slovenska vojska uporabljala namesto M-55S. S tankom ne izgubimo samo topa – na vsakem tanku je še sovprežni mitraljez PKT kalibra 7,62 mm in težki mitraljez DŠKM kalibra 12,7 mm! Za NATO relevantna vojaška zmogljivost SV je »mehanizirana bataljonska bojna skupina, opremljena z bojnimi vozili za sodelovanje v operacijah visoke intenzitete, skupaj z zavezniki in sicer z ustrezno zaščito in sistemi, ki so povezljivi z zavezniki«. Z drugimi besedami, potrebujemo večje število kolesnikov in/ali goseničarjev, od katerih jih ima ena tretjina nadgradne bojne enote s topom kalibra 30 mm, sovprežnim mitraljezom, lanserji raket spike in sposobnostjo dnevno – nočnega vojskovanja. Ognjena moč te skupine bo komaj presegla izgubljene sovprežne in težke mitraljeze s tankov – o zaščiti ne gre izgubljati besed.

Takšne skupine pa Slovenija še nima. Oblikovala jo bo šele do leta 2022.

O vprašanih, komu se bodo M-55S prodali in za kaj jih bo kupec uporabljal, se nihče ne vpraša. Niso jasna niti ISR-SLO razmerja glede tega, kaj se lahko proda! Prav tako se nihče ne vpraša, kaj bomo kupili od kupnine, zagotovo pa se jih z novimi tanki ne bo nadomeščalo (pa tudi od navedene kupnine bi lahko dobili največ dva sodobna tanka).

Vprašamo se lahko, ali bo SV z navedeno kupnino kupila vozila na štirikolesni pogon (humveeje), ki jih proizvaja ameriški AM General, potem ko je zavrnila nakup 56 norveških odlično zaščitenih in generalno obnovljenih vozil Iveco LMV 4x4. Bo morda SV za navedeno kupnino nabavila puške ali osebna vozila?

V želji, da dobimo odgovore na vprašanja in v razpravi odpremo vse možne aspekte nameravane prodaje oklepnih vozil M-55S, v SDS predlagamo razpravo na odboru za obrambo.

II. Odboru za obrambo predlagamo, da po končani razpravi sprejme naslednja sklepa:

1. Odbor za obrambo se je seznanil z razoroževanjem Slovenije – prodajo tankov M-55S.
2. Odbor za obrambo poziva Ministrstvo za obrambo, da tankov M55-S ne proda in naredi vse, da bodo v najkrajšem možnem času zopet operativni.

III. Poslanska skupina SDS predlaga, da na sejo Odbora za obrambo povabite:

- Ministrico za obrambo, g. Andrejo Katič;
- Načelnika GŠ SV, generalmajorja dr. Andreja Ostermana
- Zvezo slovenskih častnikov;
- Kabinet Predsednika Republike Slovenije;
- G. Andreja Vilarja, strokovnjaka na obrambnem področju;
- Dr. Uroša Sveteta, strokovnjaka na obrambnem področju.

Prilogi:

- Ministrstvo za obrambo: Javno zbiranje ponudb za prodajo oklepnih vozil M – 55 S z dne 23. 8. 2016;
- članek iz revije Obramba, oktober 2016

Jože Tanko
Vodja poslanske skupine SDS